

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 20. augustā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 144/2026),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 20., 79., 80., 81., 82., 83., 84., 85. un 86. pantu un Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 5. pantu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam un ceturtajam teikumam, kā arī spēkā neesošu no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Kriminālprocesa likuma 20. pants noteic:

“(1) Katrai personai, par kuru izteikts pieņēmums vai apgalvojums, ka tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, ir tiesības uz aizstāvību, tas ir, tiesības zināt, kāda nodarījuma izdarīšanā to tur aizdomās vai apsūdz, un izvēlēties savu aizstāvības pozīciju.

(2) Tiesības uz aizstāvību persona var īstenot pati vai uzaicinot par aizstāvi pēc savas izvēles personu, kura saskaņā ar šo likumu var būt aizstāvis.

(3) Likumā noteiktajos gadījumos aizstāvja piedalīšanās ir obligāta.

(4) Ja persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, nav noslēgusi vienošanos par aizstāvību, bet vēlas aizstāvja piedalīšanos, valsts nodrošina tai aizstāvību un lemj

par aizstāvja darba samaksu no valsts līdzekļiem, pilnīgi vai daļēji atbrīvojot personu no tās.”

Kriminālprocesa likuma 79. pants noteic, kas var būt aizstāvis, kādos gadījumos un no kura brīža aizstāvis piedalās kriminālprocesā, kā arī to, ka tā tiesības piedalīties kriminālprocesā apliecina orderis. Cita starpā minētā panta ceturtā daļa noteic, ka valsts nodrošināts aizstāvis piedalās lietā no uzdevuma pieņemšanas brīža līdz kriminālprocesa pabeigšanai, izņemot gadījumus, kad viņš tiek uzaicināts nodrošināt aizstāvību atsevišķā procesuālā darbībā. Aizstāvības veikšana atsevišķā procesuālā darbībā neuzliek advokātam pienākumu uzņemties aizstāvību visā kriminālprocesā.

Kriminālprocesa likuma 80. pants noteic kārtību, kādā aizstāvis ir uzaicināms kriminālprocesā. Vienošanās ar advokātu par aizstāvību slēdz pati persona vai tās interesēs citas personas. Savukārt ja aizstāvja dalība ir obligāta vai persona vēlas aizstāvja piedalīšanos, procesa virzītājs nodrošina aizstāvja uzaicināšanu, informējot zvērinātu advokātu vecāko, kurš triju darbdienu laikā norīko konkrētu advokātu. Savukārt Kriminālprocesa likuma 81. pants nosaka priekšnoteikumus un kārtību, kad aizstāvis tiek aicināts veikt atsevišķas procesuālas darbības. Aizstāvja tiesības un pienākumus, nodrošinot aizstāvību atsevišķajā procesuālajā darbībā, noteic Kriminālprocesa likuma 82. pants. Savukārt Kriminālprocesa likuma 83. pants noteic gadījumus, kad aizstāvja piedalīšanās ir obligāta.

Kriminālprocesa likuma 84. pants un 85. pants regulē samaksu par aizstāvja palīdzību, kā arī tiesības uz atbrīvošanu no samaksas par aizstāvja palīdzību. Savukārt Kriminālprocesa likuma 86. pants konkretizē aizstāvja tiesības un pienākumus.

Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 5. pants noteic valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības vispārīgos noteikumus.

3. Pieteikumā apstrīdēta vairāku likumu normu atbilstība Satversmei. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas 1.¹ punktam vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama, ja apstrīdētie akti ir savstarpēji cieši saistīti un to izvērtēšana vienas lietas ietvaros var sekmēt vispusīgu un ātrāku lietas izskatīšanu.

Pieteikumā nav pamatots, ka Kriminālprocesa likuma 20., 79., 80., 81., 82., 83., 84., 85. un 86. pants un Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 5. pants veidotu savstarpēji saistītu tiesību normu kopumu.

Tādējādi nav pamata secināt, ka to satversmības izvērtēšana vienas lietas ietvaros būtu nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvāku konstitucionālo kontroli. Tas, ka vairākas apstrīdētās normas ir saistītas ar pieteikumā aprakstītajiem faktiskajiem apstākļiem, pats par sevi nenozīmē, ka šajās tiesību normās regulētie tiesību jautājumi būtu savstarpēji saistīti.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas 1.¹ punkta prasībām.

4. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt minētā panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šādu uzskatu pamatot.

Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*).

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs ir apsūdzētais kriminālprocesā. Apsūdzētā aizstāvības realizēšanai 2026. gada maijā ir pieaicināts valsts nodrošinātais aizstāvis. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka aizstāvis savus pienākumus nav veicis kvalitatīvi, tādēļ viņam netiek nodrošināta efektīva aizstāvība. Turklāt apstrīdētās normas neparedz efektīvu valsts nodrošinātā aizstāvja sniegto pakalpojumu kvalitātes un pienākumu faktiskās izpildes izvērtēšanu. Tādējādi esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 92. panta pirmajā un ceturtajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz advokāta palīdzību.

Pieteikumā vispārīgi minēti dažādi Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumi, kā arī pieteikumā pausts viedoklis par to, ka vēršanās pie Tiesu administrācijas, Latvijas Zvērinātu advokātu padomes un procesa virzītāja nenodrošinās to, ka zvērināta advokāta īstenotā aizstāvība ir kvalitatīva pēc būtības. Tomēr Pieteikuma iesniedzēja apsvērumi par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam un ceturtajam teikumam pēc būtības saistīti ar viņa subjektīvu vērtējumu par to, kā valsts nodrošinātajam aizstāvim būtu jānodrošina aizstāvība. No pieteikumam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Latvijas Zvērinātu advokātu padome ir vērtējusi Pieteikuma iesniedzēja aizstāvja rīcību un secinājusi, ka nav pamata viņa aizstāvja

disciplināratbildībai un ka nav konstatējams Latvijas Zvērinātu advokātu Ētikas kodeksa pārkāpums. Pieteikumā paustie apsvērumi par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmei pēc būtības vērsti uz to, lai pārvērtētu šos Latvijas zvērinātu advokātu padomes secinājumus. Tomēr tie nevar būt par pamatu lietas ierosināšanai, jo Satversmes tiesa nepārvērtē tiesību normu interpretācijas un piemērošanas jautājumus konkrētā gadījumā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punktu*). Vienlaikus Satversmes tiesa ir arī atzinusi, ka Satversmes 92. pants negarantē personai tiesības jebkuru tai svarīgu jautājumu izlemt tiesā, turklāt atbilstoši tādām procesuālam regulējumam, kādu persona vēlas (*sal. sk. Satversmes tiesas 2017. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. 2016-06-01 8. punktu un 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 10. punktu*). Tādējādi no pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētās normas rada Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 92. panta pirmajā un ceturtajā teikumā ietverto pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 144/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina